

Hørings svar – Endringer i folketrygdloven kapittel 15, stønader til enslig mor eller far

Creo – forbundet for kunst og kultur – viser til høringsnotatet fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet av 16. oktober 2025 om foreslåtte endringer i folketrygdloven kapittel 15.

Creo – forbundet for kunst og kultur er Norges største kunstnerorganisasjon. Creos medlemmer arbeider innenfor alle deler av kulturlivet; Noen er artister eller musikere i det frie feltet, noen er utøvende musikere i et ensemble, i en kirke eller i et orkester.

Noen er pedagoger eller underviser i musikk eller andre kunstoffag i grunnskolen, på videregående skoler, i private og kommunale kulturskoler, ved en høyskole eller et universitet. Noen er låtskrivere eller komponister eller begge deler. Noen danser ballett eller moderne dans, noen jobber med lyd og lys eller gjør andre ting «bak scenen» og noen er scenografer, kostymedesignere eller musikkterapeuter.

1. Innledende merknader

Creo vil uttrykke sterk bekymring for at høringsnotatet legger til grunn at kun lønnsinntekt skal gi grunnlag for stønad. Dette utelukker store grupper av kunstnere og kulturarbeidere fra å kunne omfattes av ordningen.

Kunst- og kulturfeltet er kjennetegnet av mangfoldige og uforutsigbare inntektsformer, og den største gruppen arbeidstakere i sektoren er selvstendig næringsdrivende (primært enkeltpersonsforetak) og frilansere. Disse har ofte kombinasjonsøkonomi, der inntekten kan bestå av både honorar, prosjektstøtte, opphavsrettsinntekter, næringsinntekt og i mindre grad lønnsarbeid. Å knytte rett til stønad utelukkende til lønnsinntekt innebærer i praksis at en stor del av kunstnerne og kulturarbeiderne faller utenfor ordningen.

2. Om kunstnerne og kulturarbeidernes inntektsgrunnlag

Som Creo tidligere har påpekt i en rekke høringer og innspill, er arbeidsformen i kunst- og kultursektoren i stor grad prosjektbasert og ikke forenlig med faste ansettelsesforhold. Mange arbeidere i sektoren beveger seg kontinuerlig mellom oppdrag, frilansarbeid, egenproduksjon og perioder uten inntekt.

Det såkalte «lappeteppeøkonomien», med kombinasjoner av små oppdrag, egen virksomhet og perioder med usikker inntekt, gjør det krevende å oppfylle kriterier som er utformet med tanke på tradisjonelle arbeidstakerforhold. En slik inntektsstruktur gjør det særlig viktig at sosiale sikkerhetsnett er innrettet slik at de faktisk omfatter alle arbeidstakere – også de som ikke er lønsmottakere i klassisk forstand.

3. Behovet for et inkluderende sosialt sikkerhetsnett

Forslaget slik det nå foreligger, vil bidra til å forsterke eksisterende forskjeller mellom arbeidstakere i og utenfor faste ansettelsesforhold. Dersom kun lønnsinntekt skal gi grunnlag for stønad, risikerer man at mange kunstnere og kulturarbeidere – som i dag allerede har lave og usikre inntekter – står uten økonomisk trygghet i livssituasjoner der behovet er størst, slik som ved aleneomsorg for barn.

Creo mener det er avgjørende at alle typer yrkesinntekt – både lønnsinntekt, næringsinntekt og frilansinntekt – skal gi grunnlag for rett til stønad. Dette må gjelde uavhengig av organisasjonsform.

4. Et forslag som treffer feil

Departementet peker i høringsnotatet på at tiden er inne for å avvikle stønadene for de som har krav om yrkesrettet aktivitet, og at enslige forsørgere skal kunne forsørge seg gjennom arbeid. Creo vil påpeke at arbeidsmulighetene i kultursektoren ikke er sammenlignbare med mer regulerte deler av arbeidsmarkedet.

Mange kunstnere kan ikke «gå ut i arbeid» i tradisjonell forstand fordi arbeidsformen er prosjektbasert og oppdragsstyrt. Et regelverk som bygger på forestillingen om kontinuerlig ansettelse og forutsigbare arbeidsforhold, er derfor lite egnet for kunst- og kultursektoren.

5. En medlemshistore

Dette er en reell historie fra ett av våre medlemmer, dessverre ikke unik:

Jeg var frilanser, relativt nyutdannet, enkeltmannsforetaket ble etablert desember 2013. Sønnen ble født desember 2014, og jeg ble alene med sønnen min juni 2015. Skulle få overgangsstønad fra NAV. August 2015 startet jeg å jobbe for NRK. Fikk betalt 120.000 per episode jeg skrev for dem, og dette ble utbetalt per måned. Denne høsten skrev jeg to episoder. Siden foretaket mitt fortsatt ikke kunne vise til tre år med inntekter, skulle de beregne overgangsstønaden ut fra de siste tre månedene. De månedene viste - forutsatt at jeg hadde fått så mye utbetalt hver måned - at jeg hadde en årslønn på 1,4 millioner, og dermed sa NAV at jeg ikke kvalifiserte til overgangsstønad. Faktum var derimot at jeg jobbet for NRK fra august til desember og fikk utbetalt 240.000 til sammen i løpet av den tiden. Det utgjorde dermed nesten halve årslønnen min. Dette nektet NAV å forholde seg til, de så kun på den månedlige utbetalingen akkurat da jeg søkte penger. Jeg ble kastet rundt i systemet inntil jeg omsider fant et menneske som hørte historien min for andre gang og kjente meg igjen, og som hjalp meg utover regelverket. Så jeg fikk omsider overgangsstønaden. Fordi han som saksbehandler kikket utenfor boksen.

6. Vårt hovedanliggende

Creo ber om at departementet:

1. Utvider begrepet inntekt i lovforslaget slik at næringsinntekt og frilansinntekt likestilles med lønnsinntekt som grunnlag for stønad.
2. Anerkjenner at selvstendig næringsdrivende og frilansere utgjør en varig og sentral del av norsk arbeidsliv, særlig innenfor kunst og kultur, og må ha tilgang til de samme sosiale rettighetene som lønnsinntakere.

3. Sørger for at eventuelle endringer i folketrygdloven ikke bidrar til å svekke det sosiale sikkerhetsnettet for grupper som allerede har ustabil inntekt og svak tilknytning til tradisjonelle trygdeordninger.
4. Det må etableres et eget NAV-kontor/kompetansemiljø med spesialkompetanse på selvstendig næringsdrivende, syklusøkonomi og kombinasjonsinntekter. Dette krever primært vilje og organisering, ikke økte midler, samtidig som det ville bidra sterkt til å sikre denne gruppen brukere bedre tjenester og sikring av de sosiale rettighetene de faktisk har.

7. Avslutning

Creo støtter departementets mål om et rettferdig og bærekraftig velferdssystem, men kan ikke støtte forslag som i praksis utelukker enkelte grupper fra retten til stønad. Et moderne arbeidsliv krever moderne trygderegler. Å sikre selvstendig næringsdrivende og frilansere – inkludert kunstnere og kulturarbeidere – et reelt sosialt sikkerhetsnett, er en forutsetning for både likestilling, sosial rettferdighet og kulturelt mangfold.

Mvh

Hans Ole Rian
Creo – forbundet for kunst og kultur